

Seat No. : _____

TK-106

B.A. Sem.-I

May-2013

(EC-II-105) Psychology

(Psychology of Personal Adjustment)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (૧) પ્રશ્નપત્રમાં પ્રશ્નનો જો નંબર દર્શાવ્યો હોય તે જ નંબર ઉત્તરવહીમાં હાસિયામાં લખો.
(૨) પ્રશ્નપત્રની જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

૧. (અ) વૈયક્તિક સમાયોજનનું કાર્યક્ષેત્ર વર્ણવો. ૭
અથવા
વૈયક્તિક સમાયોજનના મનોવિજ્ઞાનનું વિજ્ઞાન તરીકેનું સ્વરૂપ વર્ણવો.
- (બ) સમાયોજન એટલે શું ? સમાયોજનનું મહત્ત્વ સમજાવો. ૭
અથવા
સમાયોજનની પ્રક્રિયાનું પૃથ્થકરણ કરો.
૨. (અ) કુટુંબનો અર્થ ને સ્વરૂપ સમજાવો. ૭
અથવા
માતા-પિતા અને સંતાનો વચ્ચેની વિદ્યાયક આંતરક્રિયા સમજાવો.
- (બ) શાળા એક અનુભવ તરીકે વર્ણવો. ૭
અથવા
શિક્ષક-વિદ્યાર્થી વચ્ચેના સંબંધો સમજાવો.
૩. ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે ચાર) ૧૬
(૧) સંતોષપ્રદ સમાયોજનના લક્ષણો
(૨) સમાયોજનનું મહત્ત્વ
(૩) પતિ-પત્ની વચ્ચેના સંબંધો
(૪) કુટુંબનું સ્વરૂપ
(૫) બાળકનો અસ્વિકાર
(૬) ઘર અને શાળા વચ્ચેનો સંબંધ
(૭) શિક્ષણની ગત્યાત્મકતા
૪. એક-બે વાક્યોમાં જવાબ આપો : (ગમે તે છ) ૧૨
(૧) વૈયક્તિક સમાયોજનના મનોવિજ્ઞાનની કોઈપણ બે વ્યાખ્યા આપો.
(૨) સંતોષપ્રદ સમાયોજનની વ્યાખ્યા આપો.
(૩) સમાયોજન જીવનમાં શા માટે જરૂરી છે ?
(૪) લેહનર અને ક્યુબની દૃષ્ટિએ શિક્ષણના પ્રકારો દર્શાવો.
(૫) લગ્ન જીવનની સફળતાને અસર કરતા પરિબળો કયા છે ?
(૬) રોજર હેન્સના મતે શાળા કેવી સંસ્થા છે ?

- (૭) કયા પ્રકારના શિક્ષકો દ્વારા વિદ્યાર્થીઓનો યોગ્ય વિકાસ થાય છે ?
 (૮) પ્રેરણાના પ્રકારો જણાવો.

૫. (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો :

- (૧) જીવનમૂલ્યો અને _____ એ સંતોષપ્રદ સમાયોજનની અગત્યની લાક્ષણિકતા છે ?
 (અ) તત્ત્વજ્ઞાન (બ) મનોવિજ્ઞાન
 (ક) વિચાર (ડ) જ્ઞાનવિજ્ઞાન
- (૨) નીચેનામાંથી સંતોષપ્રદ સમાયોજનનું અગત્યનું લક્ષણ કયું છે ?
 (અ) આત્મનિર્ભરતા (બ) સ્વીકાર
 (ક) સલામતી (ડ) જવાબદારીનું ભાન
- (૩) સમાયોજનની પ્રક્રિયામાં નીચેનામાંથી કઈ બાબતનો સમાવેશ થતો નથી ?
 (અ) સંતોષ (બ) હતાષા અને સંઘર્ષ
 (ક) પ્રેરણા (ડ) સાર્વત્રિકતા
- (૪) સમાયોજન _____ છે.
 (અ) પરોક્ષ (બ) પ્રત્યક્ષ
 (ક) નિરપેક્ષ (ડ) સાપેક્ષ
- (૫) વ્યક્તિનું સામાજિકરણ _____ થાય છે.
 (અ) સમાજ (બ) કુટુંબ
 (ક) જૂથ (ડ) શાળા
- (૬) અસરકારક શિક્ષણ માટેના પરિબલોમાં નીચેનામાંથી કઈ બાબતોનો સમાવેશ થતો નથી.
 (અ) સામાજિકરણ (બ) શિક્ષણની તક
 (ક) વ્યક્તિગત ભિન્નતા (ડ) પ્રેરણા
- (૭) બાળકના કુટુંબ સાથેના સંબંધો _____ હોય છે ?
 (અ) નૈતિક (બ) ઔપચારિક
 (ક) અનૌપચારિક (ડ) અનૈતિક
- (૮) માતા-પિતાએ બાળક પ્રત્યે _____ બનવું જોઈએ.
 (અ) પ્રભાવશાળી (બ) અતિશય પ્રેમાળ
 (ક) સંવેદનશીલ (ડ) તાનાશાહી

(બ) સાચો વિકલ્પ લખો :

- (૧) વૈયક્તિક સમાયોજનનું મનોવિજ્ઞાન એ એક વિજ્ઞાન નથી.
 (અ) સાચું (બ) ખોટું
- (૨) વૈયક્તિક સમાયોજનના મનોવિજ્ઞાનના અભ્યાસથી આપણે આપણી જાતને વધારે સારી રીતે સમજી શકીએ છીએ.
 (અ) સાચું (બ) ખોટું
- (૩) પ્રજનન કુટુંબનું મહત્ત્વનું કાર્ય નથી.
 (અ) સાચું (બ) ખોટું
- (૪) સુખી લગ્નજીવન માટે જાતીય સંતોષ જરૂરી છે ?
 (અ) સાચું (બ) ખોટું
- (૫) અસરકારક અભ્યાસ માટે પ્રકાશ જરૂરી નથી ?
 (અ) સાચું (બ) ખોટું
- (૬) દરેક કુટુંબ અન્ય કુટુંબ કરતા જુદું છે ?
 (અ) સાચું (બ) ખોટું

Seat No. : _____

TK-106

B.A. Sem.-I

May-2013

(EC-II-105) Psychology

(Psychology of Personal Adjustment)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions :** (1) Write in the margin of the Answer Book only that question number as indicated in the question paper.
(2) Marks are indicated at the right side of the question paper.

1. (A) Describe the scope of Psychology of Personal adjustment. 7
OR
Describe the nature as a science of Psychology of Personal adjustment.
- (B) What is adjustment ? Explain the importance of adjustment. 7
OR
Analyse the process of adjustment.
2. (A) What is a family ? Describe in detail the functions of a family. 7
OR
Explain the positive interaction between parents and child.
- (B) Describe school as a new experience. 7
OR
Explain the relationship between teachers and students.
3. Write notes on : (any **four**) 16
(1) Explain the characteristics of satisfactory adjustment.
(2) Importance of adjustment
(3) The husband-wife relationship
(4) Nature of the family
(5) Rejection of child
(6) The Home-school relationship
(7) The dynamic of learning
4. Answer in **one** or **two** sentences. (any **six**) 12
(1) Give any two definitions of Psychology of Personal adjustment.
(2) Give definition of satisfactory adjustment.
(3) Why is adjustment necessary in life ?
(4) Indicate the types of education according to view of Lehner and Kube ?
(5) Mention the factors affecting success of married life.

- (6) How does Roger Hans define “school” ?
- (7) By which type of teachers proper development of students is done ?
- (8) Mention kinds of motivation ?

5. (A) Select an appropriate option.

8

- (1) Values and _____ are important characteristics of satisfactory adjustment.
  - (a) Philosophy
  - (b) Psychology
  - (c) Thought
  - (d) Knowledge
- (2) What is the Chief characteristic of satisfactory adjustment ?
  - (a) Independence
  - (b) Acceptance
  - (c) Security
  - (d) Responsibility
- (3) What is not included in the process of adjustment
  - (a) Satisfaction
  - (b) Frustration and struggle
  - (c) Motivation
  - (d) Ubiquitousness
- (4) Adjustment is _____.
  - (a) Absolute
  - (b) Direct
  - (c) Indirect
  - (d) Relative
- (5) Socialization of an individual tunes place in _____.
  - (a) family
  - (b) society
  - (c) group
  - (d) school
- (6) What is not included in the factors influencing effective learning ?
  - (a) Socialization
  - (b) Learning opportunity
  - (c) Individual difference
  - (d) Motivation
- (7) The relationship of a child with its family is _____.
  - (a) moral
  - (b) formal
  - (c) informal
  - (d) immoral
- (8) Parents should be _____ towards the child.
  - (a) dominating
  - (b) indulging
  - (c) sensitive
  - (d) dictatorial

(B) Write the correct option.

6

- (1) Psychology of personal adjustment is not a science.
  - (a) Right
  - (b) Wrong
- (2) We can understand ourselves very well by the study of psychology of personal adjustment.
  - (a) Right
  - (b) Wrong
- (3) Generation of child is not main function of family.
  - (a) Right
  - (b) Wrong
- (4) Sex satisfaction is necessary for marital success.
  - (a) Right
  - (b) Wrong
- (5) Light is not necessary for the effective learning.
  - (a) Right
  - (b) Wrong
- (6) Every family is different from another family.
  - (a) Right
  - (b) Wrong